

5. Ekonomický vývoj

5.1 Makroekonomický rámec

Celková **výkonnost ekonomiky** je měřena pomocí souhrnných ukazatelů (hrubá přidaná hodnota, hrubý domácí produkt, tvorba hrubého fixního kapitálu, disponibilní důchod domácností). Na **hrubém domácím produktu** (HDP) vytvořeném v České republice se Karlovarský kraj ve sledovaném období podílí cca 2,6% – 2,7%. Celkový nárůst HDP kraje v roce 2004 proti roku 2000 dosáhl 24,3%, avšak proti celkovému nárůstu HDP v ČR byl o 4,4 procentního bodu nižší a ve srovnání s ostatními kraji byl po Libereckém kraji 2. nejnižší. Příznivější není ani situace v přepočtu HDP na 1 obyvatele, kde 216,6 tis. Kč představuje 79,9% průměru ČR a mezi kraji zaujímá Karlovarský kraj před krajem Olomouckým předposlední místo. HDP na 1 obyvatele v PPS (jednotka pro měření kupní síly) dosahuje za Karlovarský kraj v roce 2004 jen 56,6% průměru za 25 členských zemí Evropské unie a ve srovnání s ostatními kraji je na předposledním místě.

Tab. 5.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Hrubá přidaná hodnota (HPH) v zákl. cenách	mil. Kč	47 868	49 096	53 144	55 846	59 019	23,3	5,4
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách	mil. Kč	52 932	54 247	58 618	61 476	65 798	24,3	5,6
Podíl kraje na HDP České republiky (ČR=100)	%	2,5	2,3	2,4	2,4	2,4	¹⁾ -0,1	x
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok=100)	%	.	96,8	105,9	103,5	101,8	x	x
HDP na 1 obyvatele	Kč	173 778	178 509	192 974	202 171	216 639	24,7	5,7
HDP na 1 obyvatele (ČR=100)	%	83,0	78,8	81,5	80,7	79,9	¹⁾ -3,1	x
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾	%	53,8	52,0	55,1	55,6	56,6	¹⁾ 2,8	x
HDP na 1 zaměstnance	Kč	423 605	440 014	489 551	514 798	554 427	30,9	7,0
HDP na 1 zaměstnance (ČR=100)	%	77,8	74,9	81,8	79,0	78,8	¹⁾ 1,0	x
Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)	mil. Kč	11 199	19 376	17 196	19 433	20 544	83,4	16,4
THFK na 1 obyvatele	Kč	36 768	63 761	56 609	63 909	67 642	84,0	16,5
THFK na 1 obyvatele (ČR=100)	%	63,5	102,1	89,8	95,1	92,8	¹⁾ 29,3	x
Disponibilní důchod domácností (DDD)	mil. Kč	32 299	32 469	33 534	34 681	36 038	11,6	2,8
DDD na 1 obyvatele	Kč	106 039	106 846	110 396	114 055	118 654	11,9	2,9
DDD na 1 obyvatele (ČR=100)	%	95,4	90,8	88,5	87,7	87,2	¹⁾ -8,2	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Pro Karlovarský kraj nevychází nijak příznivě ani přepočet **HDP na 1 zaměstnance** 554,4 tis. Kč, jež se sice za sledované období zvýšil o 30,9% (při průměrném ročním tempu růstu o 7,0%), avšak dosahuje jen 78,8% průměru ČR.

Tvorba **hrubého fixního kapitálu** je ve srovnání s jinými kraji podprůměrná. V průběhu let 2000 – 2004 se ale vyvíjela s poměrně rostoucím trendem, celkový nárůst představuje 83,4% při průměrném ročním tempu růstu 16,4%. V přepočtu na 1 obyvatele bylo docíleno v kraji 67,6 tis. Kč, což představuje 92,8% republikového průměru a zároveň 5. pořadí ze 14 krajů. Podíl tvorby hrubého fixního kapitálu kraje v roce 2004 činil 2,8% celkového objemu ČR, což byl nejnižší podíl ze 14 krajů.

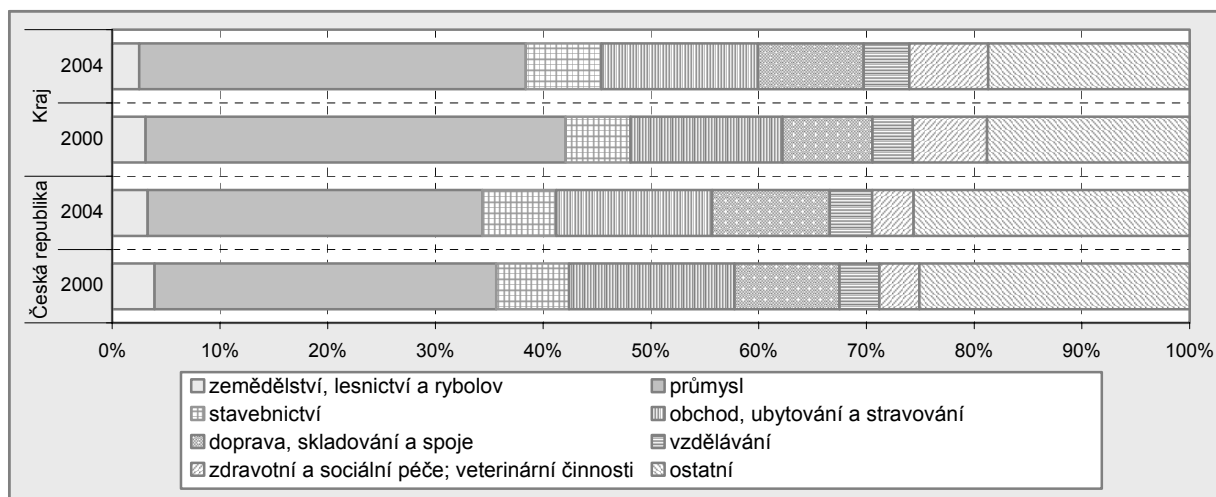
Tab. 5.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 -2000 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	48 733	49 984	54 177	56 937	60 169	¹⁾ 23,5
v tom odvětví (%):						
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	3,0	3,0	2,7	2,5	2,5	-0,6
průmysl	39,0	38,1	36,9	35,7	35,9	-3,1
stavebnictví	6,0	5,6	6,4	6,8	7,0	1,0
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu; ubytování a stravování	14,1	13,7	14,2	16,1	14,6	0,4
doprava, skladování a spoje	8,4	9,0	9,7	9,7	9,8	1,4
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	9,1	8,7	9,7	9,8	10,2	1,1
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	7,3	7,6	5,6	4,9	4,8	-2,5
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní veřejné, sociální a osobní služby	13,1	14,3	14,9	14,6	15,2	2,2
ostatní odvětví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ změna v %

Na tvorbě **hrubé přidané hodnoty** (tj. hodnota celkové produkce zmenšená o mezispotřebu) se v Karlovarském kraji v roce 2004 podílel v největší míře zpracovatelský průmysl (25,3%), obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu (10,6%), doprava, skladování a spoje (9,8%) a činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (8,5%). Oproti průměru České republiky byl v Karlovarském kraji podíl jmenovaných odvětví přibližně shodný, nejvýraznější rozdíly byly u činností v oblasti nemovitostí a pronájmu, kde byl podíl o 4,7 procentního bodu v kraji nižší a u obchodu, oprav motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu o 1,8 procentního bodu nižší.

Graf 15 Struktura hrubé přidané hodnoty podle OKEČ v roce 2000 a 2004

5.2 Organizační struktura národního hospodářství

K 31.12.2004 bylo v Registru ekonomických subjektů (RES) v Karlovarském kraji evidováno 74 580 **subjektů**, tj. 3,2% z úhrnu ČR. V relaci k roku 2000 se počet zaregistrovaných subjektů zvýšil o 22,5%, při průměrném ročním tempu růstu 5,2%. Zároveň tempo růstu počtu podnikatelských subjektů v kraji bylo o 7,8 procentního bodu rychlejší než v úhrnu za ČR. V meziročním srovnání byl vykázán nejvyšší nárůst v roce 2002 (11,8%), nejmenší pak v roce 2004 (1,3%), kdy zaniklo 1 567 subjektů a nový vznik subjektů nebyl tak vysoký, aby zasáhl významněji do nárůstu počtu ekonomických subjektů. Objektivnější přehled o vývoji **podnikatelské aktivity** poskytuje ukazatel

její intenzity (tj. počet podnikatelských subjektů v přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu). Intenzita podnikatelské aktivity v Karlovarském kraji ve sledovaném období vzrůstala ze 199,9 v roce 2000 na 245,6 subjektu na 1 000 obyvatel v roce 2004. Zatímco v letech 2000 a 2001 byla tato intenzita zhruba stejná s celorepublikovým průměrem, od roku 2002 došlo ve prospěch Karlovarského kraje k výraznějšímu růstu. V roce 2004 připadlo v průměru na 1 000 obyvatel Karlovarského kraje o 15,1 podnikatelského subjektu více než v ČR celkem.

Tab. 5.2.1 Registrované subjekty podle právní formy

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	60 903	63 164	70 591	73 656	74 580	22,5	5,2	100,0	100,0
z toho:									
fyzické osoby	50 347	51 926	58 117	59 905	59 614	18,4	4,3	82,7	79,9
obchodní společnosti	4 172	4 450	4 628	4 957	5 388	29,1	6,6	6,9	7,2
družstva	109	116	119	127	134	22,9	5,3	0,2	0,2
zahraniční osoby	3 524	3 449	3 613	3 867	4 232	20,1	4,7	5,8	5,7
sružení	1 195	1 283	1 378	1 477	1 561	30,6	6,9	2,0	2,1

Po dynamickém růstu počtu ekonomických subjektů z počátku 90. let se situace již výrazně stabilizovala. Přesto se nadále zvyšují počty registrovaných subjektů všech typů s výjimkou státních podniků, jejichž počet od roku 2000 poklesl v kraji o 16 na 28 subjektů v roce 2004. Nárůst je do značné míry ovlivněn tím, že jsou zapisovány nové subjekty, zatímco rušení je proces dlouhodobější a tak často k němu nedochází. Podle průzkumů velká část registrovaných osob (tj. fyzické osoby) podnikatelskou činnost jako hlavní zaměstnání nevykonává.

V čase se struktura subjektů podle **právní formy** významněji neměnila. K nejvýraznější změně (pokles o 2,7 procentního bodu) došlo u nejčetněji zastoupené skupiny, již jsou fyzické osoby, které v roce 2004 zaujímaly 79,9%.

Tab. 5.2.2 Registrované subjekty podle počtu zaměstnanců

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	60 903	63 164	70 591	73 656	74 580	22,5	5,2	100,0	100,0
v tom s počtem zaměstnanců:									
neuvedeno	15 732	10 480	10 739	17 546	21 752	38,3	8,4	25,8	29,2
bez zaměstnanců	36 123	44 729	51 860	47 812	44 438	23,0	5,3	59,3	59,6
1 - 5	6 466	5 449	5 496	5 659	5 697	-11,9	-3,1	10,6	7,6
6 - 19	1 722	1 668	1 629	1 726	1 753	1,8	0,4	2,8	2,4
20 - 49	491	467	517	550	546	11,2	2,7	0,8	0,7
50 - 99	199	203	183	197	219	10,1	2,4	0,3	0,3
100 - 199	96	90	95	99	104	8,3	2,0	0,2	0,1
200 - 499	56	63	58	53	57	1,8	0,4	0,1	0,1
500 - 999	16	12	11	11	9	-43,8	-13,4	0,0	0,0
1 000 a více	2	3	3	3	5	150,0	25,7	0,0	0,0

Z hlediska **počtu zaměstnanců** byla v kraji v roce 2004 nejčetněji zastoupena skupina ekonomických subjektů, která nemá žádného zaměstnance (59,6%) nebo tento údaj nespecifikuje (29,2%). Kategorie s nespecifikovaným počtem zaměstnanců zaznamenala nejvýraznější strukturální změnu v čase (nárůst o 3,3 procentního bodu). Výrazně klesající tendenci doznala ve sledovaných letech kategorie s počtem 1 – 5 zaměstnanců, a to jak absolutně (pokles o 11,9%), tak i ve struktuře (pokles o 3,0 procentní body). U ostatních kategorií nedošlo k výraznějším změnám, výjimkou je jen kategorie 500 – 999 zaměstnanců, jejichž počet se snížil ze 16 na 9 v roce 2004. V kategorii nad 1 000 zaměstnanců bylo v kraji evidováno jen 5 subjektů, z nichž k největším zaměstnavatelům patří v současnosti Sokolovská uhelná, a.s., Witte Nejdek, spol. s r.o. a Karlovarský porcelán, a.s..

Tab. 5.2.3 Registrované subjekty podle převažující činnosti

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Registrované subjekty celkem	60 903	63 164	70 591	73 656	74 580	22,5	5,2	100,0	100,0
v tom:									
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	2 722	2 840	3 029	3 173	3 224	18,4	4,3	4,5	4,3
průmysl celkem	7 103	7 415	8 623	8 770	8 676	22,1	5,1	11,7	11,6
stavebnictví	6 238	6 485	7 561	8 011	8 164	30,9	7,0	10,2	10,9
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	21 449	21 874	23 331	23 867	23 759	10,8	2,6	35,2	31,9
ubytování a stravování	4 453	4 516	5 222	5 417	5 546	24,5	5,6	7,3	7,4
doprava, skladování a spoje	2 332	2 556	2 736	2 786	2 780	19,2	4,5	3,8	3,7
finanční zprostředkování	2 144	2 139	2 194	2 122	2 128	-0,7	-0,2	3,5	2,9
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	8 293	8 738	10 635	11 665	12 282	48,1	10,3	13,6	16,5
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	239	244	242	235	147	-38,5	-11,4	0,4	0,2
vzdělávání	498	505	617	821	837	68,1	13,9	0,8	1,1
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	801	834	875	924	956	19,4	4,5	1,3	1,3
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	4 631	5 018	5 526	5 865	6 081	31,3	7,0	7,6	8,2

Podle **odvětví ekonomické činnosti** (OKEČ) podniká 31,9% evidovaných subjektů v činnosti související s obchodem a opravami motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu, 16,5% subjektů se realizuje v činnostech v oblasti nemovitostí a pronájmu a 11,6% podniká v průmyslu. Z hlediska časového vývoje nejvýraznější růstovou dynamiku vykázaly počty subjektů v oblasti vzdělávání (o 68,1%), činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu (o 48,1%) a v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách (o 31,3%). Pokles doznal v podstatě pouze úsek veřejné správy a obrany a sociálního zabezpečení (- 38,5%).

5.3 Zemědělství a lesnictví

V souladu s legislativou Evropské unie sjednotil Český statistický úřad od roku 2002 způsob zjišťování dat za zemědělství. Údaje jsou zjišťovány převážně výběrovým způsobem, vybraný soubor respondentů vychází z aktualizovaného stavu Agroregistru a zjištěné výsledky jsou dopočítávány pomocí matematicko – statistických metod. Celoplošná strukturální šetření, podchycující veškeré hospodařící zemědělské subjekty, jsou zabezpečována v delších časových intervalech v rámci prováděných Agrocenzů. Veškeré údaje se od tohoto roku šetří a dopočítávají pouze za zemědělský sektor bez domácích hospodářství obyvatelstva.

Základní evidenční jednotkou v zemědělské statistice je subjekt s převažující činností zemědělství, vymezený prahovými hodnotami, tj. výměrou od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy a doplňkovými kritérii od výměry 1 500 m² pěstovaných intenzivních ploch – sadů, květin, venkovní zeleniny, 1 000 m² vinic, 300 m² plochy skleníků a pařenišť, od 1 ks skotu, 2 ks prasat, 4 ks ovcí a koz, 50 ks drůbeže, 100 ks králíků nebo kožešinových zvířat a dále všechny podnikatelské subjekty s chovem ryb na vodní ploše bez vymezení výměry. Pro zařazení hospodařícího subjektu do zemědělského sektoru je rozhodující splnění alespoň jednoho z uvedených kritérií.

Po změně ekonomických podmínek v roce 1989 prošla struktura zemědělských podniků zásadní proměnou. Z velkých celků vznikla řada malých subjektů, které se snaží o větší konkurenceschopnost a lepší uplatnění v náročných podmínkách zemědělského trhu. Pokud došlo až k úplnému rozdrobení zemědělské výroby do fáze jednotlivých samostatně hospodařících rolníků, dostávají se tito v mnohých případech do finančních problémů a v důsledku nemožnosti odolávání konkurenčním tlakům, silícím vstupem ČR do EU, mnozí ukončují svoji činnost. V mnohých případech komplikují činnost dosud plně nedořešené vlastnické vztahy a zejména legislativní problémy.

Karlovarský kraj svou geografickou polohou, ani svými přírodními a klimatickými podmínkami neměl předpoklady pro rozvoj zemědělství. Vlivem dovozů levnějších zemědělských produktů ze zahraničí dochází v posledních letech k omezování zemědělské výroby v kraji, klesá zaměstnanost v tomto odvětví, snižuje se výměra zemědělské půdy a klesají stavy některých druhů hospodářských zvířat. O klesajícím významu zemědělství v kraji z dlouhodobého hlediska svědčí i klesající podíl tohoto odvětví na tvorbě hrubé přidané hodnoty o 0,6 procentního bodu proti roku 2000. Celkem se zemědělství v roce 2004 podílelo ze 2,4% na tvorbě HDP kraje.

Zemědělská půda, jejíž výměra v Karlovarském kraji k 31.12.2004 dosáhla 124 590 ha, se na celkové výměře kraje podílela 37,6%, což představovalo nejnižší podíl ze 14 krajů a zároveň republikového průměru nebylo dosaženo o 16,5 procentního bodu. Nejvyšší podíl zemědělské půdy na celkové výměře v kraji vykazuje okres Cheb (46,9%), nejnižší okres Sokolov (27,3%). Ve struktuře zemědělské půdy kraje zaujímají nejvyšší podíl **trvalé travní porosty** (51,5%) a **orná půda** (45,6%). Z nezemědělské plochy (206 862 ha), která se na celkové výměře kraje podílela 62,4%, připadá největší podíl na lesní plochy (69,3%) a na plochy ostatní (25,7%).

Z hlediska přírodních a půdních podmínek se nachází v Karlovarském kraji ze zemědělské půdy 45,1% v bramborářské oblasti, 38,7% v bramborářsko-ovesné oblasti a 16,2% v horské oblasti.

V souvislosti s transformací zemědělství a rostoucím vlivem jiných odvětví (zejména terciálního sektoru) se postupně snižovala zaměstnanost v tomto odvětví. Podle výsledků posledního sčítání lidu, domů a bytů k 1.3.2001 činil podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva kraje pracujícího v zemědělství, lesnictví a rybolovu 2,9%, zatímco při minulém sčítání v roce 1991 podíl pracujících v tomto primárním sektoru představoval 8,8%. Z hlediska okresů primární sektor zaměstnával v roce 2004 nejvyšší podíl pracujících v okrese Karlovy Vary (3,4%), nejnižší pak v okrese Sokolov (1,8%).

Tab. 5.3.1 Souhrnný zemědělský účet (SZÚ) v roce 2003

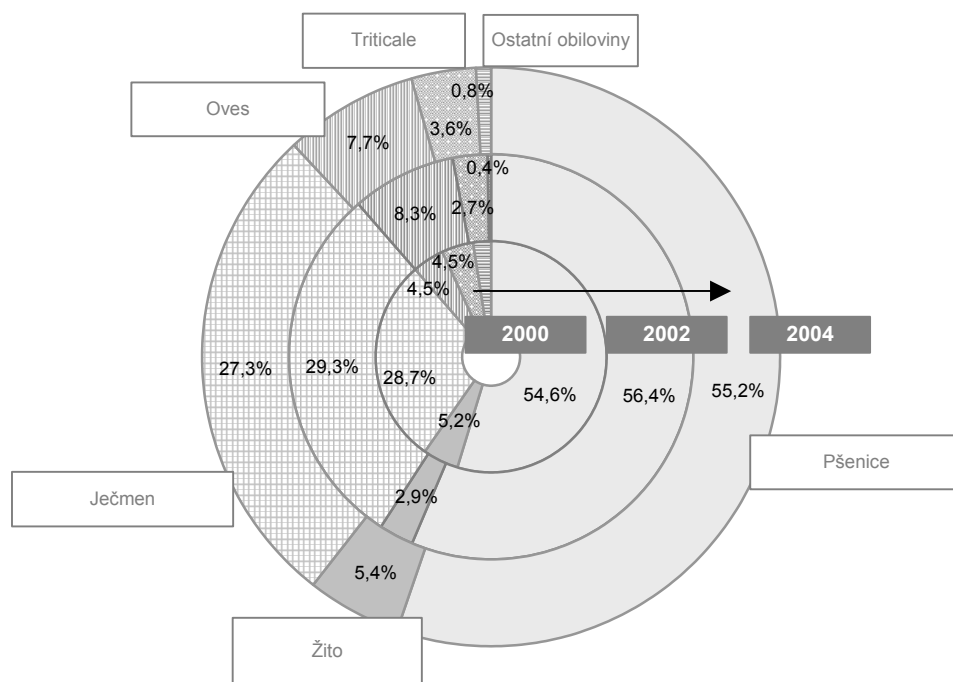
Kód SZÚ	Ukazatel	SZÚ 2003 (mil. Kč, běžné ceny)		Přepočet na (tis. Kč)			
				1 ha zem. půdy		1 pracovníka	
		kraj	ČR	kraj	ČR	kraj	ČR
10	Rostlinná produkce ¹⁾	515	43 927	3	12	294	269
13	Živočišná produkce ¹⁾	762	46 376	5	13	434	284
14	Produkce zemědělských výrobků (10+13)	1 277	90 303	8	25	728	553
15	Produkce zemědělských služeb	33	1 335	0	0	19	8
16	Zemědělská produkce (14+15)	1 310	91 638	8	25	747	561

¹⁾ vč. dotací na produkty, bez daní na produkty

V roce 2003 se Karlovarský kraj podílel 1,2% na tvorbě celkové **rostlinné produkce** ČR a 1,6% na celkové **živočišné produkci**. Celkem pak bylo v kraji vyprodukováno za 1,3 mld. Kč zemědělské produkce.

Z hlediska převažující zemědělské výroby bylo v roce 2003 v kraji zaměřeno téměř 38% podniků na kombinovanou rostlinnou a živočišnou výrobu, 22% na rostlinnou a 19% na živočišnou výrobu.

Graf 16 Osevní plochy obilovin (stav k 31. 5.)

Z celkové výměry zemědělské půdy bylo v Karlovarském kraji v roce 2004 oseto 33,9%, tj. 42 270 ha. Na celkové osevní ploše ČR se kraj v roce 2004 podílel 1,6%. Z celkové osevní plochy připadalo v kraji 60,8% na obiloviny (v ČR 60,3%), z toho nejvíce na pšenici (33,6% z celkové osevní plochy) a na ječmen (18,9%). Druhou nejvýznamnější položkou ve struktuře osevních ploch byly pícniny na orné půdě, na které připadalo 20,4% (o 1,6 procentního bodu nad průměrem ČR).

Tab. 5.3.2 Sklizňové plochy hlavních zemědělských plodin (ha)

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Průměrná roční změna v letech (%)	
						2000 - 2004	1995 - 1999
Obiloviny	22 981	24 501	24 222	22 136	25 680	2,8	-4,2
Pšenice	12 718	14 278	13 651	10 708	14 188	2,8	-5,0
Ječmen	6 601	6 929	7 108	7 254	7 026	1,6	-4,6
Luskoviny	854	713	596	674	663	-6,1	0,8
Brambory	422	367	251	230	262	-11,2	-6,4
Olejniny	6 609	8 093	8 430	7 064	6 839	0,9	-3,6
Řepka	5 891	7 102	6 375	4 881	5 645	-1,1	-2,2
Pícniny na orné půdě	22 419	20 127	10 687	9 782	8 634	-21,2	x
Kukuřice na zeleno a na siláž	2 266	2 316	1 392	1 222	1 608	-8,2	-7,5

¹⁾ včetně drobných pěstitelů

Osevní plochy se proti roku 2000 v kraji snížily o 11 917 ha, tj. o 22,0%, což bylo způsobeno změnou metodiky, kdy od roku 2002 nejsou započítávána domácí hospodářství obyvatelstva. Na celkovém úbytku osevních ploch se podílel zejména pokles osevních ploch pícnin na orné půdě (o 13 799 ha).

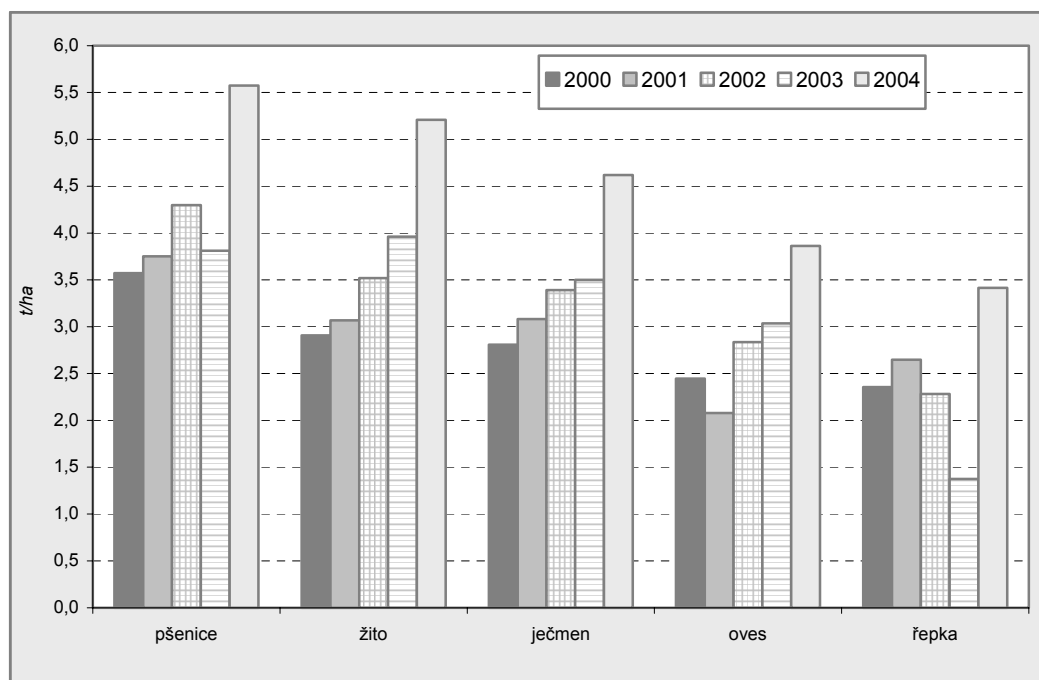
Tab. 5.3.3 Sklizeň zemědělských plodin (v t)

	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Průměrná roční změna v letech (%)	
						2000 - 2004	1995 - 1999
Obiloviny	73 193	83 521	93 779	80 036	131 519	15,8	0,3
Pšenice	45 411	53 545	58 665	40 788	79 067	14,9	-0,9
Ječmen	18 539	21 343	24 094	25 386	32 454	15,0	1,3
Luskoviny	990	1 169	898	841	1 479	10,6	-1,7
Brambory	7 710	5 228	6 325	4 770	6 405	-4,5	-4,5
Olejniny	14 436	19 596	16 089	8 128	20 444	9,1	1,9
Řepka	13 876	18 803	14 550	6 710	19 272	8,6	1,8
Pícniny na orné půdě	85 408	78 684	53 828	38 746	43 536	-15,5	x
Kukuřice na zeleno a na siláž	69 128	62 222	46 209	32 551	47 738	-8,8	-2,9

¹⁾ včetně drobných pěstitelů

Intenzita rostlinné produkce je velmi závislá na průběhu počasí. Nepříznivé počasí v roce 2002 a zejména mimořádně suché léto roku 2003, se odrazilo na nízké sklizni zemědělských plodin. Naopak příznivé klimatické podmínky roku 2004 se projeví v rekordní sklizni za posledních 15 let, a to jak absolutně, tak zejména v intenzitě. Hektarové výnosy v roce 2004 byly v kraji zcela výjimečné. Při hodnocení vývoje hektarových výnosů je třeba připomenout, že do roku 2001 byl hektarový výnos počítán na plochu, ze které byla skutečně provedena sklizeň. Od roku 2002 se produkční plocha, s výjimkou trvalých travních porostů a kukuřice na zrna, na zeleno a na siláž, rovná ploše osevní. Ve sledovaném období se hektarové výnosy obilovin pohybovaly v rozmezí od 3,18 t/ha v roce 2000 do 5,12 t/ha v roce 2004, z toho u pšenice od 3,57 t/ha v roce 2000 do 5,57 t/ha v roce 2004 a u ječmene od 2,81 t/ha do 4,62 t/ha ve stejných letech. U brambor se výnosy pohybovaly od 14,23 t/ha v roce 2001 do 25,20 t/ha v roce 2002, kdy se na výnosech příznivě projeví vyšší srážky. U pícnin na orné půdě byly nejnižší výnosy v roce 2000 (3,81 t/ha), maxima bylo dosaženo v letech 2002 a 2004 (5,04 t/ha), výnosy olejnin se pohybovaly od 1,15 t/ha v roce 2003 do 2,99 t/ha v roce 2004. Ve srovnání s ČR byly hektarové výnosy obilovin v kraji vždy nižší (nejvyšší rozdíl v roce 2001 o 1,11 t/ha), jen u žita a ovsa byl v letech 2002 a 2003 velmi nepatrně převyšován republikový průměr. Výrazně vyšší rozdíly ve výnosech brambor proti průměru ČR v prvních dvou letech sledovaného období (v roce 2001 o 6,65 t/ha v kraji méně) byly mírně kompenzovány vyššími výnosy v letech 2002 až 2004 (v roce 2002 o 1,69 t/ha v kraji více).

Graf 17 Hektarové výnosy zemědělských plodin

Zemědělství v posledních letech zaznamenává příznivý pokles ve spotřebě **průmyslových hnojiv**. Celková spotřeba průmyslových hnojiv v hospodářském roce 2003/2004 v Karlovarském kraji dosáhla 2 872 tun, z toho 92,5% činila hnojiva dusíkatá. Celková spotřeba se proti roku 2001 v kraji snížila o 32,2%, přitom hnojiva dusíkatá o 29,7%. Zatímco spotřeba průmyslových hnojiv zaznamenává snížení, objem spotřeby vápenatých hnojiv se více než zdvojnásobil (nárůst o 114,1%). Nepříznivě se snížila spotřeba přírodního chlévského hnoje o 34,2% na 91 323 tun. Za hospodářský rok 2002/2003 bylo v Karlovarském kraji spotřebováno 41,7 kg hnojiv na 1 ha zemědělské půdy, v hospodářském roce 2003/2004 to bylo jen 38,2 kg. Přitom pokles spotřeby dusíkatých hnojiv na 1 ha zemědělské půdy činí 6,2%, fosforečných 53,8% a draselných 9,4%. Karlovarský kraj je ve spotřebě průmyslových hnojiv na 1 ha zemědělské půdy na posledním místě ze 14 krajů, přitom republikový průměr činí 99,8 kg na 1 ha zemědělské půdy.

Tab. 5.3.4 Hospodářská zvířata (stav k 1. 4. následujícího roku)

	v kusech						
	2000 ¹⁾	2001 ¹⁾	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Koně	994	1 055	1 190	1 236	1 143	15,0	3,6
Skot	31 994	31 855	34 819	34 434	34 689	8,4	2,0
z toho krávy	13 896	14 255	15 149	14 869	15 285	10,0	2,4
Prasata	48 741	50 955	47 703	43 128	42 349	-13,1	-3,5
z toho prasnice	4 087	4 072	3 852	3 396	3 384	-17,2	-4,6
Ovce a berani	9 074	9 827	10 553	10 474	13 276	46,3	10,0
Drůbež	485 954	433 984	354 752	244 111	249 401	-48,7	-15,4
z toho slepice	183 750	146 982	139 869	98 139	121 988	-33,6	-9,7

¹⁾ k 1. 3.

Významný pokles **stavu hospodářských zvířat** z počátku 90. let minulého století se stabilizoval. Některé kategorie hospodářských zvířat dokonce zaznamenávají v posledních letech i nárůst, zejména skot, koně, ovce a berani. I přes tento nárůst však v relaci s rokem 1990 představoval stav skotu v roce 2004 jen 39,5%, u ovcí a beranů 70,5%.

Změny v početních stavech hospodářských zvířat se projeví v ukazatelích intenzity jejich chovu. U **intenzity chovu skotu** (počet kusů na 100 ha zemědělské půdy) dochází vzhledem k jejímu poměrně významnému snižování za ČR ke smazávání rozdílů s Karlovarským krajem. Zatímco v roce 2000 byla proti ČR intenzita chovu skotu o 10,5 ks nižší, v roce 2004 to bylo již jen o 6,2 ks na 100 ha zemědělské půdy. Po kraji Ústeckém a Jihomoravským byla v Karlovarském kraji v roce 2004 3. nejnižší intenzita chovu skotu (32,3 kusu na 100 ha zemědělské půdy). Nejvyšší intenzita byla v kraji dosažena v roce 2002 (35,7 kusu).

Intenzita chovu prasat (počet kusů prasat na 100 ha orné půdy) se v kraji ve sledovaném období podstatně snížila (ze 102,4 v roce 2000 na 88,5 v roce 2004). Proti průměru ČR je intenzita v kraji o 17,3 kusu na 100 ha orné půdy nižší.

Průměrná roční dojivost 1 krávy od roku 2002 v kraji klesá a v roce 2004 dosáhla 4 636 litrů, což představuje nejnižší dojivost ze 14 krajů a za republikovým průměrem (6 006 l) výrazně zaostává. Nerovnoměrný vývoj byl zaznamenán u ukazatele **počtu narozených a odchovaných telat na 100 krav**. V kraji bylo odchováno v roce 2004 na 100 krav 74,5 telat (v ČR průměrně 85,0 telat). Daleko vyrovnanější vývoj je možno pozorovat u počtu narozených a odchovaných selat na 1 prasnici, kde i rozdíl proti republikovému průměru je téměř zanedbatelný (19,0 odchovaných selat v ČR, v kraji 18,3). Republikový průměr převyšuje pouze průměrná roční snáška 1 slepice, a to o 9,3 kusu (celkem v kraji 278,6 kusu).

Tab. 5.3.5 Vybrané ukazatele lesnictví

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Zalesňování celkem (ha)	1 306	855	815	875	960	-26,5	-7,4
Těžba dřeva (m ³ bez kůry)	750 608	608 002	634 338	629 215	790 701	5,3	1,3
v tom:							
jehličnaté	718 834	593 822	604 938	597 298	768 705	6,9	1,7
listnaté	31 774	14 180	29 400	31 917	21 996	-30,8	-8,8
Prořezávky celkem (ha)	2 775	2 470	1 856	2 391	2 329	-16,1	-4,3
Probírky celkem (ha)	5 474	4 574	4 199	3 735	4 366	-20,2	-5,5

Lesní plochy zaujímají v Karlovarském kraji 43,2% veškeré plochy území. Lesní plochy se v čase téměř nemění, od roku 2000 se v kraji zvýšily o 402 ha. V roce 2004 bylo na území kraje zalesněno 960 ha, z toho 69,9% sazenicemi jehličnatých dřevin (cca 60% z celkové zalesněné plochy připadá na smrk). Z listnatých dřevin výrazně převyšuje výsadba buku (cca 20% z celkové zalesněné plochy). Těžba dřeva rostla průměrným ročním tempem 1,3%. V roce 2004 se v kraji vytěžilo 790 701 m³ dřeva bez kůry, z toho 97,2% jehličnanů.

5.4 Průmysl

V přímé souvislosti s transformací ekonomiky po roce 1989 spojené s přechodem k tržnímu způsobu hospodaření došlo i v Karlovarském kraji k omezování výroby či úplnému zániku některých, i tradičních, průmyslových podniků. Příkladem zaniklých velkých podniků v kraji jsou Škoda Ostrov, s.r.o., ESKA, a.s. Cheb, TOSTA, a.s. AŠ. O 40% snížil zaměstnanost gigant Sokolovská uhelná, a.s. a cca o 25% Karlovarský porcelán, a.s.. K výraznému útlumu výroby došlo ve Vlnapě, a.s. Nejdek. Přesto si průmyslová výroba v kraji udržela důležitou pozici a díky tradici a významné strategické poloze kraje sem směřuje zájem zahraničních investorů. Nejvýznamnějšími podniky v kraji z hlediska nabídky pracovních příležitostí jsou již zmíněné Sokolovská uhelná, a.s., Karlovarský porcelán, a.s., Witte Nejdek, spol. s r.o., Karlovarské minerální vody, a.s., Moser, a.s., Vodárny a kanalizace K. Vary, a.s., Amati – Denak, s.r.o. Kraslice, Eastman Sokolov, a.s.

Tab. 5.4.1 Tržby z průmyslové činnosti podle odvětví v průmyslu^{*)}

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průmysl celkem	29 804,2	31 967,1	30 498,9	32 284,5	35 045,3	17,6	4,1
v tom:							
těžba nerostných surovin	6 693,8	7 013,8	7 033,2	7 164,2	7 391,6	10,4	2,5
zpracovatelský průmysl	22 053,9	23 752,5	22 236,7	23 813,8	26 618,9	20,7	4,8
z toho:							
výroba potravinářských výrobků a nápojů,							
tabákových výrobků	4 639,9	4 538,0	4 866,7	5 398,3	5 014,9	8,1	2,0
výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	1 201,5	1 170,2	1 154,9	1 208,6	1 433,2	19,3	4,5
výroba pryžových a plastických výrobků	636,8	796,1	932,7	1 267,1	1 186,7	86,4	16,8
výroba ostat. nekovových minerál. výrobků	3 421,7	3 470,1	3 068,1	2 734,6	3 674,5	7,4	1,8
výroba základ. kovů, hut. a kovodělných							
výrobků	4 032,3	5 191,3	5 466,7	6 261,5	7 923,5	96,5	18,4
výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuved.	1 280,6	1 155,3	936,7	1 290,8	1 359,6	6,2	1,5
výroba elektrických a optick. přístrojů a zařízení	569,2	703,9	1 337,0	1 142,0	1 068,8	87,8	17,1
zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	941,1	950,9	880,7	777,9	750,8	-20,2	-5,5
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 056,5	1 200,8	1 229,0	1 306,5	1 034,7	-2,1	-0,5

^{*)} podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

V hodnoceném období 2000 – 2004 vykazovaly v Karlovarském kraji **tržby za prodej vlastních výrobků a služeb** průmyslových podniků se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji pozitivní rostoucí tendenci. Celkový nárůst představoval 17,6% při meziročním tempu růstu 4,1%. Celkové tržby za rok 2004 dosáhly 36,1 mld. Kč (tj. 1,6% z tržeb ČR), z toho tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy činily 97,1% (v celé ČR 92,9%). Svého maxima dosáhl tento podíl v roce 2000 (98,6%). Z průmyslu ČR zaujímaly tržby průmyslové povahy kraje 1,7% v roce 2004 a 2,0% v roce 2000.

Na tvorbě **tržeb z průmyslové činnosti** se v roce 2004 v kraji v rozhodující míře podílel zpracovatelský průmysl (ze 76,0%), z toho nejvíce výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků (29,8%), výroba potravinářských výrobků a nápojů (18,8%) a výroba ostatních nekovových minerálních výrobků (13,8%). Na zvýšení tržeb se proti roku 2000 v nejvyšší míře podílely prosperující podniky zabývající se výrobou základních kovů, hutních a kovodělných výrobků. Po tomto nejdynamičtěji se vyvíjejícím odvětvím následuje výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení a výroba pryžových a plastických výrobků.

Vhodnějším ukazatelem k hodnocení vývoje v průmyslu je **produktivita práce** (objem tržeb vytvořený jedním zaměstnancem). Podle celkových tržeb i tržeb průmyslové povahy vykazuje kraj v rámci celé ČR nejnižší produktivitu práce. Roční produktivita práce z celkových tržeb za rok 2004 dosáhla 1 336,7 tis. Kč na jednoho zaměstnance, což představuje jen 53,1% republikového průměru, u produktivity z tržeb průmyslové povahy kraj zaujímá 55,4% z průměru ČR.

Tab. 5.4.2 Průměrný evidenční počet zaměstnanců a průměrná hrubá měsíční mzda podle odvětví v průmyslu^{*)}

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyz. osoby)			Průměrná hrubá měsíční mzda (Kč)		
	2000	2004	index 2004/2000	2000	2004	index 2004/2000
Průmysl celkem	29 737	27 010	90,8	12 604	16 102	127,8
v tom:						
těžba nerostných surovin	6 711	5 565	82,9	15 279	20 219	132,3
zpracovatelský průmysl	21 933	20 406	93,0	11 712	14 913	127,3
z toho:						
výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	2 161	1 688	78,1	13 963	18 992	136,0
výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	2 584	2 157	83,5	10 284	11 900	115,7
výroba pryžových a plastických výrobků	598	620	103,7	10 850	15 497	142,8
výroba ostat. nekovových minerál. výrobků	5 568	5 124	92,0	10 768	13 319	123,7
výroba základ. kovů, hut. a kovodělných výrobků	2 662	3 731	140,2	12 084	16 804	139,1
výroba a opravy strojů a zařízení jinde neuved.	1 251	1 447	115,7	12 518	15 163	121,1
výroba elektrických a optic. přístrojů a zařízení	1 852	2 334	126,0	10 895	12 768	117,2
zpracovatelský průmysl jinde neuvedený	1 698	1 244	73,3	10 676	13 842	129,7
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 092	1 039	95,1	14 096	17 411	123,5

^{*)} podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

V roce 2004 nabízel průmysl v kraji více než 27 tisíc **pracovních příležitostí**, i když v roce 2000 to bylo téměř o 3 tisíce více. Výraznější vzestup počtu zaměstnanců zaznamenala ve sledovaném období pouze výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků a výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení. U téměř všech ostatních odvětví docházelo k postupnému snižování zaměstnanosti. Z hlediska absolutních počtů zaměstnanců byl nejvýraznější pokles v oblasti těžby nerostných surovin, ve výrobě dopravních prostředků a zařízení, ve výrobě potravinářských výrobků a nápojů. Dovoz levného zboží z asijských zemí se odráží ve snižování počtu zaměstnanců v textilním průmyslu.

Průměrná **hrubá měsíční mzda** na 1 zaměstnance dosáhla v průmyslových podnicích v roce 2004 v kraji 16 102 Kč a v relaci k roku 2000 vzrostla o 27,8% (tj. o 3 498 Kč). Tempo růstu produktivity práce z tržeb průmyslové povahy bylo před tempem růstu průměrných mezd v předstihu o 1,7 procentního bodu a u produktivity z celkových tržeb dokonce o 3,7 procentního bodu. Průměrná mzda v kraji byla o 2 043 Kč nižší než průměr ČR, přičemž v mezikrajovém srovnání se jednalo o třetí nejnižší průměrnou mzdu po kraji Olomouckém a Pardubickém.

Nárůst mezd ve sledovaném období doznala všechna odvětví, přitom nejvyšší dynamiku, a to jak absolutně, tak relativně vykazala výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken. Nejnižší příjmy byly pobírány v odvětví zpracování dřeva a výroby dřevěných výrobků a v textilním průmyslu.

5.5 Stavebnictví

V Karlovarském kraji byly údaje o **stavebnictví** v roce 2004 zjišťovány v průměru od 60 stavebních firem s 20 a více zaměstnanci se sídlem na území kraje (podniková metoda). Počet stavebních firem v kraji představuje 2,5% z ČR. Jejich počet byl v čase téměř neměnný, nejnižší v roce 2001 (57 firem).

Tab. 5.5.1 Stavební práce

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průměrný počet vykazujících podniků ¹⁾	61	57	60	59	60	-1,6	-0,4
Stavební práce podle dodavatelských smluv podle sídla podniku celkem (mil. Kč b. c.)	2 765	3 040	3 452	3 314	3 941	42,5	9,3
z toho v tuzemsku	2 667	2 944	3 415	3 242	3 907	46,5	10,0
Struktura stavebních prací podle dodavatelských smluv v tuzemsku (%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x
nová výstavba, rekonstrukce a modernizace	76,2	72,7	76,1	76,6	78,8	³⁾ 2,6	x
opravy a údržba	23,7	27,0	23,8	22,9	19,5	³⁾ -4,2	x
ostatní práce	0,0	0,4	0,1	0,5	1,7	³⁾ 1,7	x
Stavební práce podle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby ²⁾ (mil. Kč b. c.)	4 886	5 184	6 138	7 419	8 580	75,6	15,1
Poměr stavebních prací v tuzemsku podle místa stavby ke stavebním pracem v tuzemsku podle sídla podniku (%)	183,2	176,1	179,7	228,8	219,6	³⁾ 36,4	x

¹⁾ stavební podniky s 20 a více zaměstnanci se sídlem v kraji

²⁾ stavební práce realizované na stavbách v okresech kraje (z podkladů MPO)

³⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Stavební práce podle dodavatelských smluv za rok 2004 v kraji dosáhly 3 941 mil. Kč v běžných cenách (tj. 1,4% z ČR), což znamená proti roku 2000 nárůst o 42,5% při průměrném meziročním růstu 9,3%. Uvedená růstová dynamika přibližně odpovídala růstu stavebních prací v ČR (44,2%). Přitom index cen stavebních prací za stejné období doznal nárůst o 13,2%.

Rozhodující význam měly práce realizované v tuzemsku, jejichž podíl se od roku 2000 zvýšil o 2,7 procentního bodu na 99,2% a jejich objem ve shodném období vzrostl o 46,5%, tj. průměrně ročně o 10,0%. Ve struktuře tuzemských stavebních prací podle dodavatelských smluv v rozhodující míře převažuje v roce 2004 nová výstavba, rekonstrukce a modernizace (78,8%), nejnižší byl tento podíl v roce 2001 (72,7%). Z celého sledovaného období právě v roce 2004 směřoval nejnižší podíl do oprav a údržby (19,5%), pro opravy a údržbu byl nejpříznivější rok 2001 (27,0%).

Dle podkladů Ministerstva průmyslu a obchodu o územně členěných stavebních pracích podle dodavatelských smluv vyplývá, že v Karlovarském kraji v roce 2004 byly realizovány na stavbách stavební práce podle místa stavby v celkové hodnotě 8 580 mil. Kč v běžných cenách. V relaci k předchozímu roku byl objem těchto prací vyšší o 15,6% a proti roku 2000 o 75,6% s průměrným meziročním růstem 15,1%. Přitom v roce 2004 směřovalo na novou výstavbu, rekonstrukce a modernizace 86,9% z celkového objemu stavebních prací. Rozhodující podíl z celku (53,2%) připadl na inženýrské stavby, jen 8,7% bylo realizováno na bytové budovy. Z hlediska okresů se na celkovém objemu stavebních prací podílel okres Karlovy Vary ze 72,6%, v tomto okrese byla zároveň

dosažena meziroční růstová dynamika (o 34,5%). Zatímco ve zbývajících dvou okresech je zaznamenán pokles, v okrese Sokolov dokonce o 22,6%.

V průběhu sledovaného období se poměr stavebních prací v tuzemsku podle místa stavby ke stavebním pracím v tuzemsku podle sídla podniku pohyboval v kraji v rozmezí od 176,1% (v roce 2001) do 228,8% (v roce 2003).

Tab. 5.5.2 Zaměstnanost a mzdy ve stavebnictví

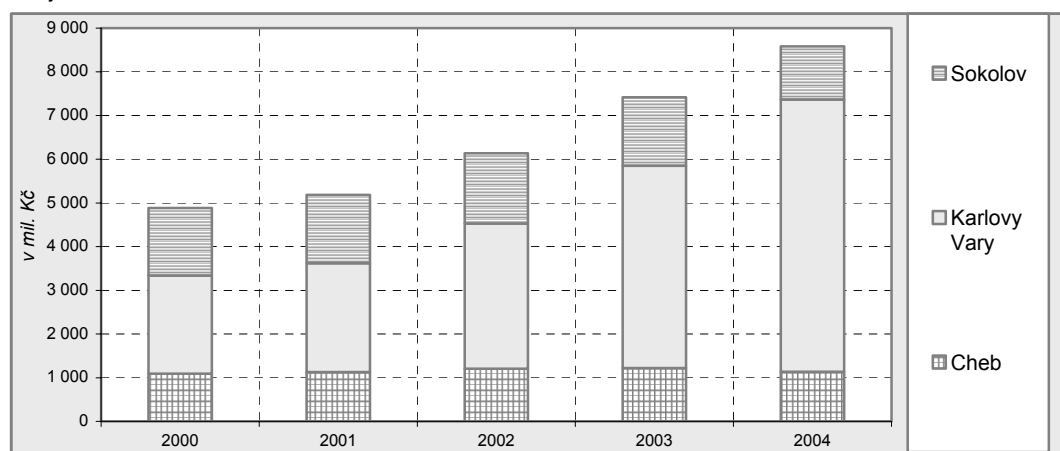
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Průměrný evidenční počet zaměstnanců (fyz. osoby)	3 126	3 091	3 139	2 907	2 929	-6,3	-1,6
z toho dělníci na stavebních pracích	2 276	2 219	2 205	2 054	2 039	-10,4	-2,7
Průměrný evidenční počet zaměstnanců na 1 podnik	51	54	52	49	49	¹⁾ -2	x
Průměrná hrubá měsíční mzda 1 zaměstnance (Kč)	11 804	12 698	13 322	14 166	15 358	30,1	6,8
Produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv (tis. Kč b. c.)	884	984	1 100	1 140	1 345	52,1	11,1

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Stavební podniky se sídlem na území kraje nabízely v roce 2004 **pracovní příležitosti** v průměru 2 929 zaměstnancům, z toho 69,6% dělníkům na stavebních pracích. Zaměstnanost se ve stavebnictví kraje proti roku 2000 snížila o 197 fyzických osob, tj. o 6,3%. Podíl dělnických kategorií na celkové zaměstnanosti v roce 2000 činil 72,8%.

Graf 18 Stavební práce v tuzemsku podle okresu místa stavby

Zdroj: MPO

I přestože průměrná **hrubá měsíční mzda** proti roku 2000 vzrostla o 30,1% (tj. o 3 554 Kč) na 15 358 Kč, zůstává kraj na 12. místě ze 14 krajů a z republikového průměru to představuje 84,7%. Příznivý vývoj zaznamenala produktivita práce ze stavebních prací podle dodavatelských smluv, jejíž dynamika růstu činila 52,1% (tj. v průměru ročně 11,1%) a byla tak v předstihu před dynamikou růstu mezd o 22,0 procentních bodů.

Tab. 5.5.3 Stavební práce podle dodavatelských smluv podle okresů

						v mil. Kč (běžné ceny)			
	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %		Struktura v %	
						2004/ 2000	průměrná roční	2000	2004
Karlovarský kraj	2 765	3 040	3 452	3 314	3 941	42,5	9,3	100,0	100,0
Cheb	880	845	1 012	755	849	-3,5	-0,9	31,8	21,5
Karlovy Vary	1 188	1 254	1 408	1 701	2 005	68,8	14,0	43,0	50,9
Sokolov	697	941	1 032	858	1 087	56,0	11,8	25,2	27,6

Pokud jde o stavební práce podle dodavatelských smluv podle okresů, jejich objem v roce 2004 dosáhl v kraji 3 941 mil. Kč v běžných cenách, při nárůstu proti roku 2000 o 42,5%. Z hlediska tvorby dle okresů připadlo v roce 2004 celkem 50,9% na okres Karlovy Vary, nejméně se podílel okres Cheb (21,5%), ve kterém došlo i k poměrně nevyrovnanému vývoji stavebních prací s celkovým poklesem o 3,5%.

Tab. 5.5.4 Vydaná stavební povolení

	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
						2004/ 2000	průměrná roční
Vydaná stavební povolení celkem	4 366	3 992	3 701	3 851	4 192	-4,0	-1,0
v tom na stavby (%):							
budovy	51,6	56,2	55,2	51,7	48,7	¹⁾ -2,9	x
v tom:							
bytové	27,2	30,1	29,5	29,2	28,9	¹⁾ 1,7	x
nebytové	24,5	26,1	25,6	22,6	19,8	¹⁾ -4,7	x
na ochranu životního prostředí	25,6	21,6	19,2	18,4	19,2	¹⁾ -6,4	x
ostatní	22,7	22,3	25,6	29,9	32,2	¹⁾ 9,5	x
Meziroční změna počtu vydaných stavebních povolení (%)	-9,7	-8,6	-7,3	4,1	8,9	x	x
Orientační hodnota staveb, na něž byla vydaná stavební povolení							
celkem (mil. Kč)	7 170	5 962	5 300	6 325	8 181	14,1	3,4
na 1 stavební povolení (tis. Kč)	1 642	1 493	1 432	1 642	1 952	18,8	4,4

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Za rok 2004 bylo v kraji vydáno 4 192 **stavebních povolení**, což je o 4,0% méně než v roce 2000. V průběhu sledovaného období se měnila struktura vydaných povolení podle druhu stavby, po nárůstu podílu povolení na budovy (zejména bytové) v roce 2001, dochází k jejich útlumu ve prospěch povolení na ostatní stavby. K nejvýraznějšímu poklesu ve struktuře dochází u stavebních povolení na ochranu životního prostředí (pokles o 6,4 procentního bodu na 19,2%). Průměrná hodnota na 1 stavební povolení dosáhla v kraji v roce 2004, při hodnocení celého sledovaného období, svého maxima (1 952 tis. Kč) a současně na republikový průměr nedosáhla o 99 tis. Kč. Nejnižší finanční objem na 1 stavební povolení v kraji připadl v roce 2002 (1 432 tis. Kč).

Tab. 5.5.5 Ceny vybraných druhů nemovitostí

Zdroj: Ministerstvo financí

	Rodinné domy		Byty		Bytové domy		Garáže	
	2001 - 2003	2002 - 2004	2001 - 2003	2002 - 2004	2001 - 2003	2002 - 2004	2001 - 2003	2002 - 2004
Počet převodů celkem	820	862	1 604	1 825	444	333	993	937
v tom ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel (%):								
do 1 999	47,0	48,0	3,9	4,7	13,3	13,5	17,2	17,5
2 000 - 9 999	33,3	35,2	16,5	18,8	13,3	14,1	33,2	32,6
10 000 - 49 999	18,2	15,1	71,1	66,4	48,0	45,9	41,4	40,9
50 000 a více	1,6	1,7	8,5	10,1	25,5	26,4	8,2	9,1
Průměrná kupní cena (Kč/m³)	1 103	1 211	¹⁾ 5 154	¹⁾ 7 158	1 067	1 088	950	1 042
v tom ve velikostních skupinách obcí podle počtu obyvatel:								
do 1 999	981	1 121	¹⁾ 3 303	¹⁾ 4 323	526	527	789	905
2 000 - 9 999	1 021	1 083	¹⁾ 4 035	¹⁾ 5 094	720	807	878	961
10 000 - 49 999	1 409	1 573	¹⁾ 4 918	¹⁾ 6 898	1 155	1 179	1 026	1 090
50 000 a více	2 888	3 133	¹⁾ 10 119	¹⁾ 14 041	1 366	1 368	1 188	1 383
Průměrná velikost (m ³)	707	719	²⁾ 61	²⁾ 61	4 400	4 264	67	67
Průměrné opotřebení (%)	60,6	60,2	42,6	41,6	54,4	52,5	35,8	38,0

¹⁾ v Kč/m²

²⁾ v m²

Z údajů Ministerstva financí z přiznání k dani z převodu nemovitostí, kterou jsou povinni podávat vlastníci (prodejci) nemovitostí místně příslušným finančním úřadům vyplývá, že u všech uskutečněných kategorií převodů nemovitostí jejich cena výrazně vzrůstá, jednak s růstem velikostní skupiny obcí podle počtu obyvatel a jednak v čase. V letech 2002 až 2004 bylo v kraji uskutečněno nejvíce převodů bytů (1 825), při průměrné kupní ceně 7 158 Kč/m², přitom v obcích nad 50 tisíc obyvatel se tato cena vyšplhala na 14 041 Kč/m². Právě u průměrné ceny bytů došlo ve sledovaném období k nejvýraznějšímu nárůstu (o 38,9% za m²), zatímco průměrná cena rodinných domů vzrostla za stejné období o 9,8% za m³.

5.6 Doprava

Po roce 1989 vznikla z dopravního hlediska v kraji zcela nová situace. Otevřením hranic mnohonásobně vzrostla **silniční doprava**, a to jak osobních vozů, tak zejména vozů nákladních s nepříznivými dopady na životní prostředí. I v důsledku toho dopravní infrastruktura neodpovídá současným potřebám rozvoje kraje.

V kraji je poměrně hustá síť silnic I., II. a III. třídy. Vzhledem k poloze kraje mají silnice I. třídy nadregionální význam a jsou hlavními spoji do vnitrozemí i do SRN. Problémem zůstává nedostatečná údržba, neúměrné přetěžování tranzitní dopravou a chybějící obchvaty kolem většiny měst ležících na trase hlavních dopravních směrů.

Tab. 5.6.1 Silnice a dálnice, dopravní prostředky

Zdroj: Ročenka dopravy MD ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Délka silnic a dálnic (km)	2 047	2 047	2 046	2 046	2 049	100,1
z toho:						
silnice 1. třídy	222	222	222	222	227	102,1
rychlostní komunikace	-	-	-	-	12	x
dálnice v provozu	-	-	-	-	-	x
Dopravní prostředky						
motocykly	14 171	14 107	14 509	14 407	14 591	103,0
osobní automobily	94 926	97 697	100 792	103 952	106 900	112,6
nákladní vozidla	7 584	8 047	8 695	8 983	9 780	129,0
silniční tahače	722	760	820	707	659	91,3
návěsy	801	844	948	717	778	97,1
autobusy	505	519	639	569	591	117,0

Současná silniční síť dosahuje v Karlovarském kraji celkové délky 2 049 km, z toho 11,1% představují silnice I. třídy, 27,5% silnice II. třídy a 61,4% silnice III. třídy. Z hlediska dopravních prostředků využívajících silniční síť jsou rozhodující osobní automobily, kterých bylo v roce 2004 evidováno 106 900 s nárůstem o 12,6% proti roku 2000 a motocykly (14 591 s indexem 103,0). Vzhledem k tonáži se nepříznivě na stavu silnic odráží nákladní vozidla, kterých bylo v roce 2004 v evidenci 9 780 a která zároveň vykazují nejvyšší růstovou dynamiku (o 29,0%).

Tab. 5.6.2 Silniční nákladní a autobusová doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MD ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	1 431,6	2 122,9	2 004,8	1 709,9	1 488,0	103,9
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	2 489,8	2 066,7	2 277,2	1 945,7	1 488,4	59,8
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	12 056,4	12 322,7	12 609,3	11 869,5	9 079,4	75,3
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	9 449	7 001	3 984	10 389	8 319	88,0
Počet autobusových spojů v rámci kraje	9 967	10 208	10 601	10 601	10 827	108,6
v tom:						
pracovní den	6 479	6 591	6 886	6 886	7 200	111,1
sobota	1 839	1 881	1 925	1 925	1 901	103,4
neděle a svátky	1 649	1 736	1 790	1 790	1 726	104,7

Veřejná autobusová doprava po roce 1989 orientovala svoji pozornost spíše na dopravu mezi většími městy v regionu a místa mimo jejich spojnice a místa s řidším osídlením byla obsluhována pouze sporadicky. V těchto lokalitách byli pak obyvatelé odkázáni většinou na vlastní dopravní prostředky. Tím docházelo zčásti k migraci obyvatel do větších měst a také k nárůstu provozu na silnicích. V posledních letech se i v hromadné dopravě prosadilo soukromé podnikání, které se projevilo rostoucím počtem autobusových spojů v rámci kraje (proti roku 2000 o 8,6%), ačkoliv za stejné období došlo v rámci kraje ke snížení počtu přepravených osob o 12,0%.

Tab. 5.6.3 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MD ČR

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	427	433	438	439	439	102,8
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 228,2	646,8	3 985,9	3 912,7	4 004,5	179,7
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	4 667,8	4 042,1	319,7	313,3	371,6	8,0
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	444,7	77,2	25,1	19,5	42,2	9,5
Počet vlakových spojů v rámci kraje	4 774	4 663	5 595	5 595	5 536	116,0
v tom:						
pracovní den	1 715	1 675	2 002	2 002	2 012	117,3
sobota	1 513	1 473	1 782	1 782	1 744	115,3
neděle a svátky	1 546	1 515	1 811	1 811	1 780	115,1

Karlovarský kraj je pokryt relativně hustou **sítí železničních tratí** (439 km). Většina z nich byla vybudována na konci 19. století a od té doby nebyla podstatným způsobem modernizována, některé nádraží a provozní objekty jsou ve špatném stavebně technickém stavu. Na hlavních tazích jsou prováděny rekonstrukce některých úseků, část sítě byla elektrifikována. Některé tratě (např. Sokolov – Kraslice – Klingenthal, Karlovy Vary – Potůčky – Johangeorgenstadt, Cheb – Schirding) jsou součástí mezinárodní sítě. Páteř železniční sítě regionu je tvořena dvoj kolejnou tratí Chomutov – Cheb, vedoucí napříč celým územím. Z této trati pak odbočují jednotlivé regionální tratě. Provoz na tratích byl v posledních letech, stejně jako i na ostatních tratích v celé ČR, značně snížen. Na území Karlovarského kraje je toto omezení provozu ještě citelnější, neboť zde došlo k výraznému útlumu těžby hnědého uhlí, které tvořilo velkou část přepravované zátěže na českých drahách. Další odliv zátěže z kolejí byl způsoben jejím přesunem na silniční síť. Po dramatickém omezení vlakových spojů koncem minulého století, dochází k jejich růstu, jen ve sledovaném období o 16,0%.

V Karlovarském kraji se nachází tři **letiště** – v Karlových Varech, v Chebu a v Mariánských Lázních. Karlovarské letiště má status letiště mezinárodního a jako na jediném se provozují pravidelné linky do Moskvy. V poslední době byly zahájeny i lety např. do Tel Avivu a Tunisu. Pravidelná vnitrostátní doprava zde byla zrušena již v roce 1982. V posledních letech byly investovány značné prostředky do zlepšení podmínek cestujících a v navádění letadel. Zavedení pravidelného leteckého provozu si vyžádá zásadní modernizaci a značné investiční prostředky. Cílem zahájené modernizace je zkvalitnit a zvýšit leteckou dostupnost Karlovarského kraje, napojit Karlovarský kraj na evropské dopravní sítě a rozšiřováním letecké dopravy podporovat podnikatelské aktivity, zvláště v oblasti lázeňství a cestovního ruchu. Obyvatelům regionu se zároveň otevrou nové možnosti důstojného a bezpečného cestování leteckou dopravou do vzdálenějších míst za prací i odpočinkem. Letiště v Chebu a v Mariánských Lázních jsou využívána pouze pro sportovní a rekreační létání.

5.7 Technická infrastruktura

V databázi městské a obecní statistiky, kterou spravuje a průběžně aktualizuje Český statistický úřad, se sleduje z velkého množství ukazatelů také **technická vybavenost** obcí. Pokud jde o úroveň technické infrastruktury obcí, byla tato v roce 2004 značně rozdílná a úzce souvisí nejen s počtem obyvatel v obci, ale především s prací zastupitelstev jednotlivých obcí.

Tab. 5.7.1 Technická infrastruktura

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Počet obcí	132	132	132	132	132	x
z toho vybavených (%) :						
veřejným vodovodem	96,2	96,2	96,2	95,5	96,2	0,0
kanalizací	95,5	84,8	84,8	84,1	85,6	-9,8
kanalizací s napojením na ČOV	65,9	67,4	68,2	68,9	73,5	7,6
plynem ze sítě	56,8	59,1	61,4	62,9	65,2	8,3
skládkou tuhých domovních odpadů	6,1	6,1	6,8	6,8	6,8	0,8

Nejnižší úroveň technické vybavenosti je v obcích do 500 obyvatel, kterých je v kraji 43,9%. Z hlediska vybavení obcí **kanalizací s napojením na čističku odpadních vod (ČOV)** je Karlovarský kraj se 73,5% takto vybavených obcí druhým krajem za krajem Hlavní město Praha (se 100% vybaveností). Z úhrnu ČR je kanalizací s napojením na ČOV vybaveno jen 34,5% obcí.

Z hlediska **plynifikace** je takto vybaveno v kraji 65,2% obcí, což řadí kraj na 8. místo ze 14 krajů, avšak stále převyšuje republikový průměr o 4,5 procentního bodu. Vzhledem k velmi nepříznivému vývoji cen plynu v posledních letech se dá očekávat, že stále více obyvatel bude přecházet k méně ekologickým, avšak levnějším způsobům vytápění.

Tab. 5.7.2 Technická infrastruktura podle okresů

	Podíl obcí vybavených (%)					
	kanalizací s napojením na ČOV			plynem ze sítě		
	2000	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech	2000	2004	rozdíl 2004 - 2000 v bodech
Česká republika	29,9	34,5	4,6	48,7	60,7	12,0
Karlovarský kraj	65,9	73,5	7,6	56,8	65,2	8,3
Cheb	61,5	69,2	7,7	53,8	64,1	10,3
Karlovy Vary	63,6	72,7	9,1	47,3	56,4	9,1
Sokolov	73,7	78,9	5,3	73,7	78,9	5,3

V meziokresním srovnání jsou kanalizací s napojením na ČOV i v plynifikaci nejlépe vybaveny obce okresu Sokolov (u obojího 78,9% obcí). Ačkoliv v rámci kraje obce okresu Cheb vykazují nejnižší vybavenost kanalizací a obce okresu Karlovy Vary plynifikací, přesto výrazně překračují průměrnou vybavenost obcí celé ČR.

Tab. 5.7.3 Vodovody

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/ 2000	průměrná roční
Délka vodovodní sítě	km	.	.	.	.	1 930	.	.
Obyvatelé zásobovaní vodou z vodovodů	osoby	301 873	303 200	282 520	299 150	297 154	-1,6	-0,4
Podíl obyvatel zásobovaných vodou	%	99,1	99,0	93,0	98,4	97,8 ¹⁾	-1,2	x
Voda vyrobená pro veřejnou potřebu	tis. m ³	29 646	27 390	24 055	25 108	24 586	-17,1	-4,6
Voda fakturovaná celkem	tis. m ³	20 709	19 842	17 751	18 246	18 308	-11,6	-3,0
z toho pro domácnosti	%	64,5	63,5	64,6	64,9	64,0 ¹⁾	-0,5	x
Podíl ztrát v trubní síti (z vyrobené vody určené k realizaci)	%	21,2	17,4	16,5	18,1	15,0 ¹⁾	-6,2	x

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Na **veřejný vodovod** bylo v roce 2004 napojeno 96,2% obcí kraje. Pitnou vodou z veřejných vodovodů bylo v kraji zásobováno 297 154 osob, tj. 97,8% obyvatel kraje (v celé ČR 91,6%). Karlovarský kraj má ve srovnání se všemi kraji 2. nejvyšší podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů po kraji Hl. město Praha. Pro veřejnou potřebu bylo v roce 2004 vyrobeno 24,6 mil. m³ pitné vody, což bylo o 5 mil. m³ méně než v roce 2000. Fakturováno přitom bylo 74,5% z vyrobené vody a pro domácnosti směřovalo 64,0% z fakturované vody. Příznivé je neustálé snižování podílu ztrát v trubní síti (o 6,2 procentního bodu proti roku 2000) až na 15,0% v roce 2004.

Tab. 5.7.4 Kanalizace

	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	Změna v %	
							2004/2000	průměrná roční
Délka kanalizační sítě	km	.	.	.	.	865	.	.
Obyvatelé bydlící v domech napojených na kanalizaci	osoby	290 784	292 700	252 580	273 500	277 455	-4,6	-1,2
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci	%	95,4	95,5	83,2	89,9	91,4	¹⁾ -4,1	x
Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace	tis. m ³	21 156	19 147	16 284	16 485	17 113	-19,1	-5,2

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000 v bodech

Do veřejné kanalizace bylo v kraji v roce 2004 vypuštěno 17,1 mil. m³ **odpadních vod** (z toho 60,8% splaškových), tj. o 4 mil. m³ méně než v roce 2000. Podíl čištěných odpadních vod z vod vypuštěných do kanalizace se v kraji zvýšil z 98,2% v roce 2000 na 99,6% v roce 2004 a tímto podílem předčil republikový průměr (94,4%) a zaujímá 2. pořadí po kraji Hl. město Praha. S rostoucími satelitními oblastmi v blízkosti větších měst a s rozšiřováním blízkých obcí u těchto měst, které nejsou doposud vybaveny kanalizační sítí, klesá nejen absolutní počet obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci (proti roku 2000 o více než 13 tisíc), ale i jejich podíl ze všech obyvatel o 4,1 procentního bodu na 91,4% v roce 2004. Přestože tento podíl klesl v Karlovarském kraji, stále výrazně převyšuje republikový průměr (77,9%) a zároveň je mezi kraji 2. nejvyšší po kraji Hl. město Praha.

5.8 Cestovní ruch

Vzhledem k výhodné zeměpisné poloze, příznivým přírodním podmínkám a bohatým historickým, kulturním a uměleckým památkám má Karlovarský kraj předpoklady pro rozvoj **cestovního ruchu**. I když hlavním cílem návštěvníků kraje jsou lázeňská místa, existuje na jeho území řada dalších atraktivních cílů jako jsou významná historická jádra měst – Cheb, Loka, Jáchymov, Ostrov, Horní Slavkov. Památkové zóny jsou i v dalších městech a obcích. Návštěvníky jsou rovněž vyhledávány jednotlivé kulturní, technické a přírodní památky a zajímavosti. V horských územích, zejména v Krušných horách a částečně i v Slavkovském lese, jsou příznivé podmínky pro zimní sporty, pro jejichž provozování jsou k dispozici sjezdovky, běžecké trati a další zařízení. Pro sportovně založené hosty jsou k dispozici speciální zařízení pro golf a jezdecký sport. V posledních letech se rozvíjí i síť cyklistických stezek. Pro kulturně orientované návštěvníky je k dispozici široká síť kulturních zařízení a jsou pořádány různé mezinárodní kulturní akce – festivaly, soutěže, přehlídky. Nedostatečně je zatím rozvinuta venkovská turistika. Kvalitní vybavení lázeňských míst umožňuje i rozšíření tzv. kongresové turistiky, zejména v Karlových Varech a v Mariánských Lázních. V poslední době se rozvíjí i síť informačních center pro návštěvníky.

S ohledem na metodické změny, které zaznamenalo statistické šetření o kapacitě ubytovacích zařízení, došlo k revizi údajů o kapacitě ubytovacích zařízení za roky 2000 – 2004. Metodické změny a vysoká nonresponse u šetření návštěvnosti ubytovacích zařízení mají za následek problematickou srovnatelnost údajů v časové řadě.

Přestože je Karlovarský kraj co do rozlohy 3. nejmenší s absolutně nejnižším počtem obyvatel, řadil se v roce 2004 počtem hromadných ubytovacích zařízení na 9. místo, počtem lůžek na 7. místo, počtem hostů na 8. místo a počtem zahraničních hostů dokonce na 2. místo hned po kraji Hl. město Praha. Pro cizince je Karlovarský kraj stále velmi atraktivní.

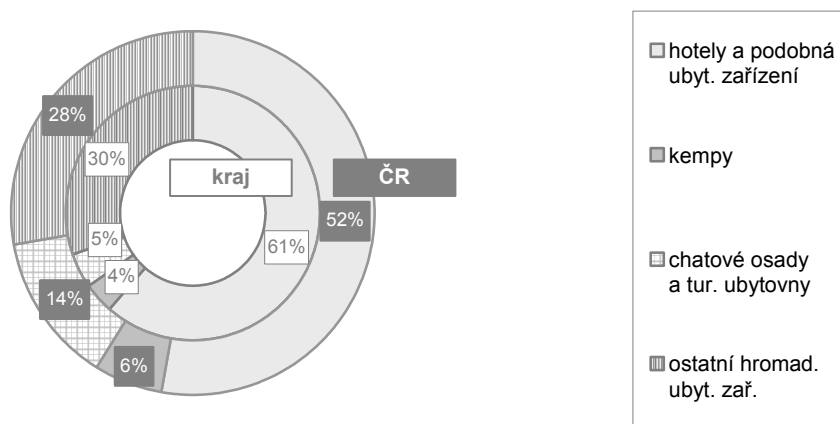
Tab. 5.8.1 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení^{*)}

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Ubytovací zařízení celkem	400	417	436	453	423	105,8
z toho:						
hotely	154	155	166	170	168	109,1
penziony	113	119	124	131	116	102,7
kempy	20	22	19	20	20	100,0
chatové osady	6	6	7	7	5	83,3
turistické ubytovny	30	29	29	31	23	76,7
Lůžka v ubytovacích zařízeních celkem	24 194	25 995	26 723	27 546	26 609	110,0
z toho:						
hotely	13 432	12 949	12 582	13 389	13 499	100,5
penziony	2 889	3 045	3 052	3 045	2 785	96,4
kempy	696	872	937	1 046	1 012	145,4
chatové osady	460	459	548	521	400	87,0
turistické ubytovny	981	977	1 023	1 040	776	79,1
Průměrná cena za ubytování (Kč)	478	508	481	510	538	112,6
Počet pracujících osob celkem	7 494	7 800	7 624	7 789	7 611	101,6

^{*)} v letech 2000 - 2002 stav k 31. 7., v letech 2003 - 2004 stav k 31. 12.

Po progresivním růstu počtu **hromadných ubytovacích zařízení** v letech 2000 – 2003, došlo meziročně v roce 2004 k poklesu o 30 zařízení, přesto v relaci k roku 2000 byl rostoucí trend zachován o 23 zařízení (tj. o 5,8%). Ve struktuře ubytovacích zařízení v roce 2004 převažují hotely (39,7%) a penziony (27,4%), ani proti roku 2000 nedošlo k výraznějším změnám. V důsledku rostoucích nároků na ubytovací služby, zejména zahraniční klientely, dochází k poklesu podílu turistických ubytoven ve prospěch hotelů.

Graf 19 Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních k 31. 12. 2004

S rostoucím počtem lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních o 10% proti roku 2000 na 26 609 se nepatrně zvýšil i **počet lůžek na jedno zařízení** z 60,5 na 62,9 lůžek v roce 2004. Z hlediska počtu zařízení se jich v roce 2004 nejvíce nacházelo na území okresu Karlovy Vary (52,5%), nejméně pak na Sokolovsku (12,5%). Okres Karlovy Vary zároveň nabízí i nejvyšší lůžkovou kapacitu (53,7%), Sokolovsko jen 6,3%. Přitom na Chebsku připadá na jedno hromadné ubytovací zařízení 71,9 lůžek a v okrese Sokolov jen 31,6 lůžek.

Rostoucí inflace a zejména růst cen energií, se projevily na růstu **průměrné ceny za ubytování** o 60 Kč na 538 Kč v roce 2004. V průběhu celého sledovaného období si Karlovarský kraj drží druhou nejvyšší cenu po kraji Hl. město Praha a v roce 2004 převyšuje republikový průměr o 201 Kč.

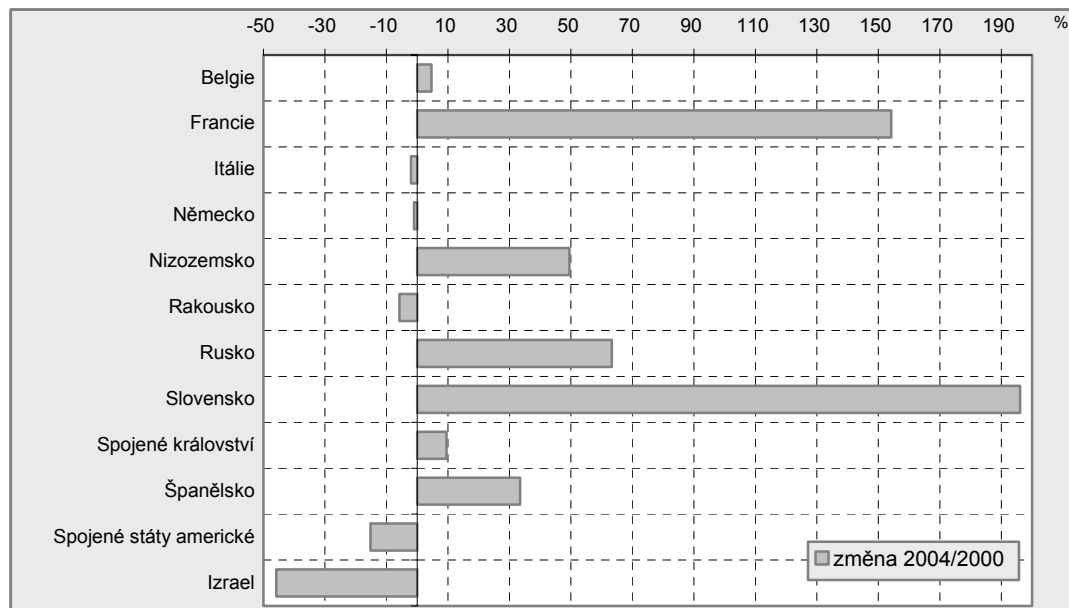
Tab. 5.8.2 Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	550 567	575 403	615 038	532 860	564 543	102,5
v tom:						
Česká republika	191 490	179 380	216 603	179 666	177 572	92,7
zahraniční hosté	359 077	396 023	398 435	353 194	386 971	107,8
z toho (%):						
Německo	66,8	69,8	67,7	64,6	61,4	¹⁾ -5,4
Rusko	6,4	6,2	6,6	7,9	9,7	¹⁾ 3,3
Nizozemsko	2,9	1,6	2,9	4,6	4,1	¹⁾ 1,2
Spojené státy americké	2,6	2,2	2,7	2,3	2,1	¹⁾ -0,5
Počet přenocování	3 769 166	3 768 320	4 007 266	3 785 126	3 803 526	100,9
v tom:						
Česká republika	1 511 998	1 245 525	1 508 240	1 358 034	1 268 763	83,9
zahraniční hosté	2 257 168	2 522 795	2 499 026	2 427 092	2 534 763	112,3
z toho (%):						
Německo	69,6	71,9	70,6	68,0	65,2	¹⁾ -4,4
Rusko	12,8	12,4	12,0	13,8	17,5	¹⁾ 4,7
Nizozemsko	1,3	1,0	1,7	2,3	1,9	¹⁾ 0,6
Spojené státy americké	2,2	2,1	2,3	2,4	2,0	¹⁾ -0,2
Průměrná doba pobytu (dny)	7,0	7,0	7,5	8,1	7,7	¹⁾ 0,7
z toho zahraniční hosté	6,8	7,3	7,3	7,9	7,6	¹⁾ 0,8

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

Podle výsledků **návštěvnosti** Karlovarského kraje je možno konstatovat, že se na ní neprojevil pokles zájmu o cestování, způsobený teroristickými útoky v roce 2001, ani rozsáhlými povodněmi v roce 2002. Spíše je možné pozorovat sníženou návštěvnost v roce 2003, na níž se odrazilo mimořádně horké a suché léto. Celkově se počet hostů proti roku 2000 zvýšil o 2,5%, přitom se počet hostů z ČR snížil o 7,3% a naopak zahraniční klientela zaznamenala nárůst o 7,8%. To se projevilo i na změně struktury návštěvnosti, kdy vzrostla zahraniční návštěvnost o 3,3 procentního bodu na 68,5% v roce 2004.

Graf 20 Změna počtu zahraničních hostů v hromadných ubytovacích zařízeních

Nejvíce **zahraničních hostů** do Karlovarského kraje dlouhodobě směřuje z Německa (61,4% v roce 2004), přesto jejich podíl zaznamenal pokles (5,4 procentního bodu proti roku 2000) ve prospěch zahraničních hostů zejména z Ruska, Afrických zemí a Nizozemska.

Průměrná doba pobytu se v kraji ve sledovaném období pohybovala od 7,0 dne (roky 2000 a 2001) do 8,1 dne (rok 2003). V roce 2004 pobývali hosté v Karlovarském kraji průměrně 7,7 dne, což znamená ve srovnání s ostatními kraji výrazně nejdelší dobu pobytu a proti republikovému průměru delší pobyt v kraji o 3,4 dne.

Tab. 5.8.3 Hosté v lázeňských ubytovacích zařízeních

	2000	2001	2002	2003	2004	Index 2004/2000
Počet příjezdů hostů	140 642	145 701	138 146	138 828	148 970	105,9
v tom:						
Česká republika	53 077	49 605	47 365	47 310	46 606	87,8
zahraniční hosté	87 565	96 096	90 781	91 518	102 364	116,9
Počet přenocování	1 674 061	1 770 450	1 762 445	1 789 472	1 808 371	108,0
v tom:						
Česká republika	746 784	722 868	721 907	739 581	683 456	91,5
zahraniční hosté	927 277	1 047 582	1 040 538	1 049 891	1 124 915	121,3
Průměrná doba pobytu (dny)	12,9	13,2	13,8	13,9	13,1	¹⁾ 0,2
z toho zahraniční hosté	11,6	11,9	12,5	12,5	12,0	¹⁾ 0,4

¹⁾ rozdíl 2004 - 2000

V Karlovarském kraji se nachází nejvýznamnější koncentrace **lázeňských míst** v ČR. Na území okresu Karlovy Vary leží lázeňská místa Karlovy Vary a Jáchymov. Lázeňský provoz v Kyselce zanikl po roce 1989. V chebském okrese pak Mariánské Lázně, Františkovy Lázně a Lázně Kynžvart. Rozvoj lázeňství a návštěvnost lázní jsou velmi závislé na vnitřní, evropské i celosvětové politické situaci. V polistopadových letech došlo k podstatným změnám zejména ve vlastnických vztazích a organizačních strukturách. Zatímco v Jáchymově, Františkově a Mariánských Lázních vznikly akciové společnosti, které získaly rozhodující část lázeňských zařízení, v Karlových Varech došlo k ustavení více menších společností. Vedle akciových společností pak existují v kraji nadále lázeňská zařízení Ministerstva národní obrany a vnitra. Dětská lázeňská zařízení zatím zůstala státní. V kraji poskytuje lázeňské služby celkem 82 lázeňských zařízení, tj. 58,2% z celé ČR, ve kterých je k dispozici téměř 13 tisíc lůžek (tj. 47,6% z ČR). **Průměrná cena za ubytování** za rok 2004 byla v Karlovarském kraji nejvyšší a dosáhla 1 074 Kč, čímž převýšila republikový průměr o 247 Kč.

Postupně se měnila i **skladba lázeňských hostů**. Po značném poklesu počátkem devadesátých let opět docházelo k růstu počtu hostů, který byl z většiny tvořen hosty zahraničními zhruba ze 60 zemí všech světadílů. Značný podíl, zejména v Karlových Varech, představují hosté ze zemí bývalého Sovětského svazu, jejichž počet v posledních letech převýšil počet hostů německých.

Lázeňské léčby v roce 2004 v Karlovarském kraji využilo 148 970 osob (40,1% z celé ČR), z nichž zahraniční klientela představovala 62,3%, přičemž podíl zahraničních hostů v celorepublikovém průměru činil jen 35,4%. Průměrná doba léčebného pobytu v kraji (13,1 dne v roce 2004) byla druhá nejkratší mezi kraji a o 2,8 dne kratší proti republikovému průměru.

Tab. 5.8.4 Tuzemské delší a kratší cesty¹⁾

	Delší cesty			Kratší cesty		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Počet cest celkem (tis.)	287,2	240,1	83,6	651,4	466,2	71,6
Celkový počet přenocování (tis.)	2 375,1	2 256,6	95,0	1 264,7	933,8	73,8
Průměrný počet přenocování na 1 cestu	8,3	9,4	113,3	1,9	2,0	105,3
Celkové výdaje (mil. Kč)	1 040,2	899,6	86,5	776,6	720,4	92,8
Průměrné výdaje na 1 cestu (Kč)	3 621	3 747	103,5	1 192	1 545	129,6

¹⁾ z výběrového šetření cestovního ruchu

Intenzita cestování v ČR je zjišťována výběrovým šetřením cestovního ruchu. Jedná se o dvoustupňový náhodný výběr, jednotka výběru prvního stupně je sčítací obvod, ve druhém stupni se provádí prostý náhodný výběr bytů ve sčítacích obvodech. Údaje zjištěné ve výběrovém šetření jsou pomocí koeficientů přepočteny na celou populaci starší 15 let.

Dle výsledků šetření se proti roku 2003 snížilo v kraji tuzemské kratší i delší cestování. K nárůstu však došlo u průměrného počtu přenocování na 1 cestu obou kategorií a zároveň vzrostly průměrné výdaje na 1 cestu, u kratších cest dokonce o 29,6%. Zjištěné průměrné výdaje na 1 delší cestu byly v Karlovarském kraji 4. nejvyšší (republikový průměr převýšily o 11,4%) a u kratších cest byly dokonce nejvyšší (při překročení průměru ČR o 92,9%).

5.9 Věda, výzkum a informační technologie

Pojmy **výzkum a vývoj** jsou v České republice definovány zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů. Pro účely tohoto zákona se rozumí výzkumem a vývojem systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití.

Tab. 5.9.1 Zaměstnanci a výdaje výzkumu a vývoje

	2001	2002	2003	2004	Změna v % 2004/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE) ¹⁾	104	90	121	115	10,6
z toho sektor					
podnikatelský	49	53	66	72	46,9
Výzkumní pracovníci (FTE) ¹⁾	69	48	58	54	-21,7
z toho sektor					
podnikatelský	29	28	28	23	-20,7
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)	67,8	77,2	91,7	96,4	42,2
z toho sektor					
podnikatelský	59,4	68,1	73,5	74,4	25,3

¹⁾ FTE: počet pracovníků přepočtený na plný pracovní úvazek

Zaměstnanci výzkumu a vývoje jsou míněni výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo výzkum a vývoj, a dále pomocní, techničtí, administrativní a jiní pracovníci pracující na pracovištích výzkumu a vývoje v jednotlivých zpravodajských jednotkách. Těchto zaměstnanců pracovalo v roce 2004 v Karlovarském kraji 115, což představuje nárůst proti roku 2000 o 11 osob (tj. o 10,6%). Z toho výzkumní pracovníci představovali 47,0% v roce 2004, v roce 2000 jich bylo 66,3%.

Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj tvoří všechny vnitřní výdaje vynaložené v rámci zpravodajské jednotky nebo sektoru ekonomiky bez ohledu na zdroj jejich financování. Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj tvoří neinvestiční výdaje a pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku na výzkum a vývoj. V Karlovarském kraji v roce 2004 směřovalo na výzkum a vývoj 96,4 mil. Kč, z toho v rámci podnikatelského sektoru 77,2%. Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj v kraji v relaci k roku 2000 vzrostly o 42,2%.

Karlovarský kraj neoplývá vědeckovýzkumným potenciálem. Podíl pracovníků zabývajících se výzkumem a vývojem v kraji, stejně jako podíl vnitřních výdajů na výzkum a vývoj, představuje pouhé 0,3% z úhrnu ČR. Přesto růst výdajů na výzkum a vývoj dává dobré předpoklady k tomu, že se zaostávání kraje v ekonomické oblasti nebude prohlubovat.

Informační společnost je termín používaný v souvislosti se zaváděním, rozvojem a šířením nových, především informačních a komunikačních technologií (počítač, internet, elektronické obchodování, mobilní telefony atd.), umožňujících rychlý přenos dat a informací v podobě datové, zvukové a audiovizuální do nejrůznějších oblastí každodenního života, způsobem jejich používání a vlivem na společnost.

Tab. 5.9.2 Informační a komunikační technologie v domácnostech

	Karlovarský kraj			Česká republika		
	2003	2004	index 2004/2003	2003	2004	index 2004/2003
Domácnosti celkem (v tisících)	201	127	63,2	4 064	4 110	101,1
z nich vybavené (%):						
pevnou telefonní linkou	60,7	56,1	¹⁾ -4,6	62,9	61,9	¹⁾ -1,0
osobním počítačem	21,9	27,4	¹⁾ 5,5	23,8	29,5	¹⁾ 5,7
z toho připojeným k internetu	15,9	17,1	¹⁾ 1,2	14,8	19,4	¹⁾ 4,6
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let (v tisících)	255,5	257,0	100,6	8 658,5	8 676,9	100,2
z nich mající k dispozici pro soukromé účely (%):						
mobilní telefon	76,8	77,2	¹⁾ 0,4	66,0	73,9	¹⁾ 7,9
osobní počítač (PC) doma	28,2	33,4	¹⁾ 5,2	32,6	35,9	¹⁾ 3,3
internet doma	22,5	20,6	¹⁾ -1,9	20,8	23,8	¹⁾ 3,0
přenosný PC	.	.	¹⁾ x	2,4	3,1	¹⁾ 0,7

¹⁾ rozdíl 2004 - 2003 v procentních bodech

Pojem **informační a komunikační technologie** (dále jen ICT) obecně zahrnuje technologie, systémy, aktivity a procesy, které se podílejí na zobrazení, zpracování, skladování a přenosu informací a dat elektronickou cestou.

Údaje vycházejí z periodického ročního statistického šetření o využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) v domácnostech a mezi jednotlivci (fyzickými osobami), které provádí Český statistický úřad již 2 roky. Šetření bylo realizováno (formou samostatného formuláře) v rámci Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS), což umožnilo propojení se socio-demografickými charakteristikami osob v jednotlivých domácnostech. Jednalo se o šetření provedené metodou interview „face to face“ na výběrovém vzorku cca 10 000 jednotlivců ve věku 15 let a více. Shodně s metodikou VŠPS proběhlo převážení výsledků na celkovou populaci ČR.

Z výsledků šetření vyplývá, že v Karlovarském kraji klesá podíl domácností vybavených **pevnou telefonní linkou** rychleji než v celé ČR a i podíl těchto domácností (56,1%) byl v roce 2004 proti republikovému průměru nižší o 5,8 procentního bodu. Přitom ve srovnání s ostatními kraji se Karlovarský kraj řadí na 12. místo.

Na rozdíl od vybavenosti pevnou linkou, vybavení domácností **osobním počítačem a připojením k internetu** zaznamenává růst. U vybavení osobním počítačem dochází k nárůstu o 5,5 procentního bodu na 27,4% a u připojení k internetu není nárůst tak výrazný (o 1,2 procentního bodu na 17,1% v roce 2004). V obou případech ve vybavenosti zaostává kraj za republikovým průměrem.

Republikový průměr kraj převyšuje v podílu vybavení jednotlivců mobilním telefonem pro soukromé účely o 3,4 procentního bodu a podíl 77,2% řadí kraj na 4. místo mezi 14 kraji.

Přestože podíl jednotlivců majících k dispozici pro soukromé účely doma osobní počítač a internet je vyšší než podíl domácností, přesto krajské podíly zůstávají pod úrovní republikového průměru.

5.10 Veřejná ekonomika (veřejné rozpočty, hospodaření územních samosprávních celků)

Veřejné rozpočty jsou tvořeny rozpočty krajského úřadu, obcí a dobrovolných svazků obcí. Územní rozpočty prošly v roce 2003 podstatnou změnou, která navazovala na reformu veřejné správy – agendy a prostředky ze zrušených okresních úřadů byly převedeny na obce a kraje, z tohoto důvodu bude v této stati přiblížen pouze rok 2003 a 2004.

Hospodaření **územních rozpočtů** v obou letech skončilo převahou příjmů nad výdaji. Zatímco v roce 2003 dosáhl přírůstek 152,0 mil. Kč, v roce 2004 přesáhl dokonce 155,7 mil. Kč. Na kladné bilanci roku 2004 se podílí hospodaření Krajského úřadu Karlovarského kraje (59,2%) a hospodaření obcí Karlovarského kraje (41,9%). Pouze dobrovolné svazky obcí zaznamenaly schodek, který se však proti roku 2003 snížil o 10,4% a dosáhl v roce 2004 celkem 1,8 mil. Kč, což činí (-1,1%) na podílu hospodaření celého území. Skutečností bylo, že vývoj

hospodaření veřejných rozpočtů v kraji neodpovídal republikovému vývoji, zde byla v obou letech zaznamenána převaha výdajů nad příjmy.

Obrat veřejných rozpočtů (součet příjmů a výdajů) dosáhl v roce 2004 celkem 20,8 mld. Kč a meziročně se zvýšil jen o 715,0 mil. Kč. Na celkovém obratu se v roce 2004 podílel rozpočet krajského úřadu 34,0% (v roce 2003 33,5%), rozpočet obcí 64,6% (v roce 2003 65,0%). Podíl rozpočtu svazků obcí dosáhl v roce 2004 celkem 1,4% a byl proti roku 2003 nižší o 0,1 procentního bodu.

Tab. 5.10.1 Balance příjmů a výdajů veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Územní rozpočet celkem		v tom					
			Krajský úřad Karlovarského kraje		Obce Karlovarského kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Příjmy celkem	10 125 823	10 485 216	3 424 347	3 587 066	6 558 139	6 750 181	143 337	147 969
Výdaje celkem	9 973 841	10 329 466	3 301 487	3 494 868	6 511 828	6 684 848	160 526	149 750
Saldo	151 982	155 750	122 860	92 198	46 311	65 333	-17 189	-1 781

Příjmy krajského úřadu v roce 2004 dosáhly částky 3,6 mld. Kč, proti roku 2003 se zvýšily o 162,7 mil. Kč (o 4,8%). Hlavním zdrojem příjmů kraje byly dotace, v roce 2004 se podílely na celkových příjmech 82,1%, v roce 2003 činil podíl 83,9%. U daňových příjmů dosáhl podíl v roce 2004 celkem 13,6% (v roce 2003 13,1%).

Tab. 5.10.2 Příjmy veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Krajský úřad Karlovarského kraje		Obce Karlovarského kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Daňové příjmy	449 033	489 792	2 598 627	2 701 864	12	-
z toho:						
daně z příjmů fyzických osob	130 746	145 236	666 442	758 056	-	-
daně z příjmů právnických osob	128 495	141 619	728 739	692 562	-	-
daň z přidané hodnoty	189 316	202 168	701 448	740 683	12	-
Nedaňové příjmy	87 360	96 117	916 334	913 317	81 615	93 707
z toho:						
příjmy z vlastní činnosti	36 769	1 858	259 577	236 347	327	501
odvody příspěvkových organizací	38 914	49 243	8 533	11 889	-	-
příjmy z pronájmu majetku	1 770	7 033	408 973	407 041	80 663	86 213
Kapitálové příjmy	14 459	54 787	402 794	527 776	4 000	1 162
z toho:						
příjmy z prodeje dlouhodobého majetku	13 109	53 967	350 030	394 569	-	98
Přijaté dotace	2 873 495	2 946 370	2 640 384	2 607 224	57 710	53 100
v tom:						
neinvestiční přijaté dotace	2 731 182	2 697 728	2 219 817	2 236 887	2 571	2 038
investiční přijaté dotace	142 312	248 642	420 567	370 337	55 139	51 062
Příjmy celkem	3 424 347	3 587 066	6 558 139	6 750 181	143 337	147 969

Příjmy rozpočtu obcí Karlovarského kraje v roce 2004 dosáhly částky 6,7 mld. Kč, proti roku 2003 byly o 192,0 mil. Kč vyšší (o 2,9%). Hlavními zdroji příjmů obcí jsou daňové příjmy a dotace, daňové příjmy tvořily v roce 2004 celkem 40,0% příjmů a dotace 38,6% (v roce 2003 to bylo 39,6%, resp. 40,3%). Struktura příjmů z daní je v obou letech podobná, podíl daně z přidané hodnoty se pohybuje okolo 27%, podíl daně z příjmu fyzických osob a podíl daně z příjmu právnických osob zhruba okolo 26 až 28%.

Tab. 5.10.3 Výdaje veřejných rozpočtů k 31. 12.

v tis. Kč

	Krajský úřad Karlovarského kraje		Obce Karlovarského kraje		Dobrovolné svazky obcí	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Běžné výdaje	3 091 675	3 119 586	4 976 941	5 061 203	10 964	7 094
z toho:						
platy zaměstnanců a ost. platby za provedenou práci	139 345	88 190	547 213	564 293	224	72
nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy	61 919	90 036	1 298 579	1 282 304	3 745	5 165
neinvestiční dotace podnikatelským subjektům	38 203	42 091	84 890	95 505	0	-
neinvestiční transfery příspěvkovým a pod. organizacím	1 399 932	1 392 373	1 771 823	1 826 276	-	-
neinvestiční transfery obyvatelstvu	3 157	3 512	439 836	457 037	-	-
Kapitálové výdaje	209 812	375 282	1 534 887	1 623 645	149 562	142 656
z toho:						
investiční nákupy a související výdaje	30 530	216 918	1 402 530	1 460 613	149 562	132 807
investiční dotace podnikatelským subjektům	-	19 791	21 554	26 606	-	-
investiční dotace příspěvkovým organizacím	171 222	116 994	38 306	32 029	-	-
Výdaje celkem	3 301 487	3 494 868	6 511 828	6 684 848	160 526	149 750

Výdaje krajského úřadu v roce 2004 činily 3,5 mld. Kč, proti roku 2003 se zvýšily o 193,4 mil. Kč (o 5,8%), růst výdajů byl tedy o 1,0 procentního bodu vyšší než růst příjmů. Běžné výdaje v roce 2004 dosáhly částky 3,1 mld. Kč, na celkových výdajích se podílely ve výši 89,3%. Téměř 45% této částky tvořily neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím, zejména v odvětví školství, zdravotnictví, sociální péče a kultury.

Celkové výdaje obcí Karlovarského kraje dosáhly v roce 2004 částky 6,7 mld. Kč, proti roku 2003 se zvýšily o 173,0 mil. Kč (o 2,6%), v tomto případě předstihlo tempo růstu příjmů růst výdajů, a to o 0,3 procentního bodu. Běžné výdaje v roce 2004 tvořily 75,7% a představovaly 5,1 mld. Kč, nárůst proti roku 2003 je patrný u všech položek běžných výdajů kromě výdajů na nákup vody, paliv, energií, služeb a ostatních nákupů, kde došlo k úsporám.